

Fylkesprogram

I. Et inkluderende Nordland

Lokal- og fylkespolitikk er å ta ansvar for det nære i vår tilværelse. Sørge for at vi selv og våre naboer gis like muligheter til å utvikle oss og leve gode liv. Samfunn som ikke tar vare på alle i fellesskapet er sårbare og vil fort gi grunnlag for utestenging av grupper og enkeltpersoner.

Partiet Sentrum (PS) sitt verdigrunnlag er enkelt; – Vårt mål er å skape et mer rettferdig samfunn, med plass til alle. Vårt politiske arbeid bygger på menneskerettighetene og den moderne tanken om bærekraftige løsninger.

Politikk er å delta i det som er felles, altså i det offentlige rommet. Dette skjer på mange nivåer, fra det lokale initiativet om å lage skøytebane på lekeplassen til nasjonale og internasjonale arenaer hvor det tas beslutninger som angår mange. Partiet Sentrum vil være et redskap for inkluderende felleskap. Politikk er også å finne gode kompromisser. Politisk kultur som søker konsensus framfor konflikt er vanskelig, men nødvendig både lokalt og nasjonalt. Balanserte standpunkt som alle kan leve med og som ikke stenger ute personer eller svake grupper.

Verden endrer seg raskere enn noen gang. Vi utsettes i økende grad for «fake news» og bevisst politisk manipulasjon. Partipolitikken klassiske ideologier holder ikke nødvendigvis følge med måten verden endrer seg på og tempoet det skjer med. Mer enn noen gang behøves det en form for politikk som åpner for en fornyet tenkning og samtale om hvordan det som er godt, sant og vakkert kan skje i vår egen tid. Og ikke minst hvordan gode kompromiss kan oppnås. Dette gjelder også i lokal- og fylkespolitikken.

Partiet Sentrum ønsker å bidra med en plattform for politisk samhandling på tvers av tradisjonelle partiskiller og ideologier. Vi vil sloss mot polarisering og utenforskap – for menneskeverd og solidaritet. Vi legger den politiske kulturen som har vært grunnlag for både FNs erklæring om de universelle menneskerettighetene og FNs bærekraftsmål til grunn for vår politikk – og vi inviterer til et bredt samarbeid.

II. Solidaritet

Utenforskap og medborgerskap – vi vil bygge kapasitet i mennesker
Vår tids største samfunns- og bærekraftsutfordring er et voksende utenforskap. De av oss som opplever utenforskap kan kjenne på fravær av håp, mangel på muligheter til å endre egen situasjon. Det å bli holdt utenfor kan skje oss alle. Erfaringen av utenforskap er individuell.

Utenforskap rammer ikke bare den som opplever det. Også samfunnet rammes fordi vi mister verdifulle ressurser som vi sårt trenger. En vedvarende opplevelse av utenforskap kan medføre tap av livskvalitet. Vi må derfor legge til rette for at alle mennesker kan påvirke sitt liv, sin sosiale situasjon og øve innflytelse på beslutningsprosesser i samfunnet som helhet. Marginaliserte grupper må i større grad bli sett, hørt og forstått av de som har makt i samfunnet. Ikke ignorert, nedvurdert eller omtalt med nedverdiggende karakteristikk.

Dette gjelder både over for våre innbyggere i dag – men også i vårt arbeid over landegrensene og i solidaritet med mennesker i krise og på flukt. Partiet Sentrum ønsker samfunn som aktivt stiller opp og inkluderer på alle nivå – uavhengig av bakgrunn, etnisitet eller religion.

Gjennom vår politikk på ulike områder ønsker vi å gjøre kampen mot utenforskap til vår viktigste kamp. Da vil alle våre mål innenfor f.eks. helsetjenester, mobilitet, boligpolitikk, økonomisk fordeling og skole være fokusert mot å nå dette hovedmålet. Vi vil bygge ned avstander mellom oss. Det er nemlig en avstand vi ikke har plass til.

Folkehelse og en god psykisk helse hele livet

Partiet Sentrum vil videreutvikle folkehelsearbeidet i Nordland.

Helsefremmende skoler der hele mennesket blir sett er en nøkkel i dette arbeidet. Kunnskap om folkehelse og livsmestring må styrkes i barnehage, skole og høyere utdanningsløp. Vi må bygge kapasitet i mennesker slik at alle kan erfare mestring, livshåp og få mot til å gå ut i skole- og arbeidsliv. Tidlig innsats vil lønne seg.

Barn og unge som har behov for støtte og behandling skal høres, og være med på å sette sine egne mål i samarbeid med tjenesten. Det er et mål at barn og unge med psykiske plager og lidelser skal motta hjelp som er tilpasset deres behov og møtes av kunnskapsbaserte tjenester.

Skape et universelt utformet samfunn som er funksjonsfremmendePartiet Sentrum vil arbeide for et universelt utformet samfunn som er funksjonsfremmende, ikke funksjonshemmende. I det funksjonsfremmende samfunnet flyttes fokus fra individet som problem til at det er hinderet som er problemet. Vi vil arbeide for at alle mennesker skal få bidra med sine ressurser.

Partiet Sentrum mener at skole- og utdanningssystemet må bli satt i stand til å følge opp barn og unge som trenger tilrettelegging og særskilt oppfølging, slik at de senere har mulighet til å bli en likeverdig del av samfunnet.

En kulturpolitikk som fremmer respekt og forståelseKultur er en viktig bærebjelke i vårt samfunn og bidrar til levende lokalsamfunn i hele landet. Vi vil derfor gi rom for utvikling av vårt rike og mangfoldige kulturliv, og et mandat og handlingsrom som samfunnsbygger. Kultur og idrett har en unik kraft gjennom å inspirere, begeistre, skape tilhørighet og identitet. Derfor ser Sentrum på økonomisk støtte til kultur som en investering i mennesker og deres framtid. En aktiv kulturpolitikk bygger demokratiet. Kulturen skal være fri.

En sentral utfordring er å sikre uttrykksmessig diversitet og en større bredde i formidlingsformer. En god og bærekraftig samfunnsutvikling sikres gjennom en balanse mellom fellesskap og individualitet, og mellom tradisjon og fornyelse. Majoritetssamfunnet har et særlig ansvar for å anerkjenne nye grupper, minoriteter og særinteresser.

Kreative næringer og innovasjon kan skape mange nye inntekter og arbeidsplasser, og kulturfeltet er en viktig del av fremtidens arbeidsliv. Staten skal fortsatt gi rammeverk og ta et finansielt hovedansvar for sektoren. Det er viktig med offentlig finansiering og gode og forutsigbare støtteordninger i kultursektoren. Det skal skapes nye partnerskap og hentes ut mer samarbeid mellom privat og offentlig engasjement.

III: Partiet Sentrum (PS) i Fylkespolitikken

I oppgavefordelingen mellom stat og kommune har fylkeskommunen primæransvar for videregående skole, tannhelse, forebyggende folkehelse og samferdsel. I tillegg skal fylkeskommune være koordinerende og en utviklingsaktør der det er primærkommuner eller stat som har primæransvaret. Fylkeskommunene tar i noen grad også selv på seg rollen som regional påvirker opp mot statlig politikk. I Nordland har fylkeskommunen tatt rollen som regional aktør i «Nordområdepolitikken» og som norsk deltaker i ulike interregionale samarbeid på Nordkalotten.

For Partiet Sentrum omfatter det mange spørsmål der vi mener vi har mye å bidra med.

1.) UTDANNING

Videregående Skole

Partiet Sentrum (PS) ønsker en sterk offentlig skole, som sammen med private ideelle tilbud vil kunne gi et godt skoletilbud for elevene. Private VGS kan være et godt supplement til den offentlige skolen.

Partiet Sentrum ønsker bl.a. å:

- Øke kontaktlærerressurs for å sikre oppfølging av elevene og god kontakt med heimen.
- Styrke rådgivingstjenesten i videregående skole.
- Formalisere samarbeidet i overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole for å forhindre feilvalg av utdanningsforløp.
- Styrke samarbeidet mellom skole og næringsliv med tanke på innovasjon og entreprenørskap
- Styrke tilgangen til lærlingplasser innen samfunnsviktige fag.
- Styrke yrkesfaga og yrkesfaglig retning for å sikre at flere får plass på de utdanningsprogram de ønsker.
- Styrke Oppfølgingstjenesten, helsesykepleien og pedagogisk-psykologisk tjeneste i VGS

Fagskole

Fylkeskommunen har ansvar for fagskoledrift. I Nordland gjennom Nordland Fagskole, men også som tilrettelegger for andre fagskoler som kan levere tilbud Nordland ellers ikke har.

Fylkeskommunen må her være lydhør for ønsker fra bransjer og fagmiljø og fra lokalkommuner om hvilke skoler som oppfattes som faglig relevante.

Etterspørsel etter relevant fagopplæring og kvaliteten på tilbud må her være førende. Nordland fagskole bør kunne samarbeide med både offentlige og private utdanningsaktører, også utenfor Nordland, for å få på plass nye tilbud som etterspørres.

Voksenopplæring

I tillegg til aldersgruppene fra 16-25 år har fylkeskommunen også et ansvar for å gi voksne uten relevant eller tilstrekkelig grunnutdanning mulighet til å kvalifisere seg til jobb og utdanning.

Partiet Sentrum (PS) ønsker en fylkeskommune som gir fleksibelt utdanningsløp både for voksne og for ungdom. På denne måten sikrer vi at flere fullfører utdanning og oppdaterer kompetansen sin i yrkeslivet.

Utenforskap i arbeidslivet blant unge henger ofte sammen med utdanningsnivå og samhandling mellom utdanningsinstitusjon og arbeidsliv. Unge uten fullført VGS representerer en klart større andel som sliter i arbeidslivet enn de med fullført videregående – eller med høgskole- og universitetsbakgrunn.

Å styrke både fagskoleutdanningene og voksenopplæringen er viktig for å lykkes med å løfte kompetansen og med det også folks trivsel og verdighet i arbeid.

2. Folkehelse

Det er lovpålagt at fylkeskommunen skal ha oversikt over helsetilstanden for befolkningen fylket og de forhold som påvirker helsetilstanden. Fylkeskommunen har et viktig samfunnsoppdrag i å mobilisere og samordne folkehelseinnsatsen i fylket og fremme bred, åpen og inkluderende samfunnsutvikling i hele fylket.

Nordland Fylkeskommune har gjort mye godt arbeid med folkehelseplaner der samarbeidsavtaler med primærkommunene er viktige redskap. Likeså strategien med helsefremmende skoler og barnehager.

Partiet Sentrum vil støtte opp om dette arbeidet videre og øke ambisjonene ytterligere.

Vi vil bl.a.:

- Styrke samarbeid mellom fylkeskommunale tilbud, spesialisthelsetjenesten og kommunale tilbud for å gi ungdom et fullverdig og godt tilbud lokalt.
- Styrke helsesjukepleietjenesten for ungdom i videregående opplæring.
- Prioritere de breie befolkningsretta tiltaka som inkluderende frivillig sektor.
- Prioritere tiltak med føre-var prinsipp

3.) Tannhelse

Folk i hele Nordland skal ha ei god og sikker offentlig tannhelsetjeneste nært der de bor. I Nordland er det ei utfordring å sikre gode og attraktive arbeidsforhold for tilstrekkelig mange fagfolk innen tjenestene.

Partiet Sentrum vil styrke tannhelsetjenesten bl.a. ved å Jobbe for å beholde desentraliserte tilbud som gjør at innbyggere slipper lang reisevei for å få behandling.

Vi vil også;

- Jobbe for at tannhelse blir likestilt økonomisk med anna helsetjeneste.
- Sikre nok kompetanse faglig og administrativt slik at oppgavene kan løses på best mulig måte.
- Jobbe med holdningsskapende tiltak for å redusere kosmetisk press blant barn og unge.

4. Mobilitet og samferdsel

Nordland er et fylke der det kreves stor innsats av det offentlige for å sikre samfunns- og næringsliv og innbyggere mot *avstandsulemper*. Og det er særdeles viktig å legge til rette for at alle grupper av befolkningen skal kunne ta del i fellesskap og ha den mobilitet som de fleste i mer sentrale strøk tar for gitt.

For Partiet Sentrum i Nordland er fylkeskommunens samferdselspolitikk et av de viktigste områdene det må satses på dersom fylkeskommunen skal kunne utvikle Nordlands-samfunnet på en god måte.

Veg

Staten overførte for få år tilbake ansvaret for en rekke tidligere riksveier til fylkeskommunene. Nordland var et av de fylkene som med dette fikk tilført flest km vei – mange av disse har store etterslep på vedlikehold, sikkerhet og standard.

Partiet sentrum vil kreve at staten tar ansvar for det vedlikeholdsetterslepet som ble lempet over på fylkeskommunen. Vedlikeholdsmidlene til fylkesveier i Nasjonal Transportplan må økes vesentlig.

Vi vil også foreslå at den tidligere «Kystriksveien» (Fv17) fra Trøndelag til Bodø, blir tilbakeført til staten som riksvei.

Ferger

Fergene på kysten knytter sammen regioner og kommuner – og er en viktig del av veien! Når ferga ikke går er veien stengt.

Selv om Nordland Fylkeskommune har ambisiøse planer for bærekraftige ruter og god fergedrift, praktiseres det anbudsordninger som ofte fører til frustrasjon både for fastboende, for nærings- og reiseliv – og for de som har sitt arbeid på fergene. Korte kontrakter for å få ned anbudsprisene, reserveløsninger som tillater materiell som bryter de øvrige anbudskriteriene, svake krav til arbeidsmiljø, dårlig rekruttering og ustabile arbeidsordninger har ført til dette. Fylkeskommunen må ta hovedansvaret her.

Partiet Sentrum (PS) vil ha en samlet gjennomgang av fergedriften i Nordland Fylkeskommune. Dette må omfatte både spørsmål om hvem som skal eie båtene, hvor skal ruteansvaret ligge, netto- eller bruttokontrakter med rederiene m.m.

Hurtigbåter og havner

Hurtigbåtene er ryggraden for kollektivtransporten i store deler av Nordland. Disse rutene gjør det mulig å pendle til og fra jobb og studiesteder, og reise kollektivt inn til regionale sentra. Hurtigbåtnettet er spesielt viktig for bosettingen i Nordland.

Nordland Fylkeskommune har ansvaret for drift og utvikling av hurtigbåtnettet i fylket. Med økende drivstoffpriser og økt fokus på utslipp av klimagasser må modernisering av flåten her være en prioritert oppgave. Partiet Sentrum vil være en aktiv pådriver for dette. Kostnadsreduksjoner som fører til rutereduksjoner og at det settes inn materiell som er mindre egnet for de behov som skal dekkes, vil vi imidlertid være kritisk til.

Havnestrukturen i Nordland består av mange og svært ulike havner ut fra de formål som skal dekkes. Havnene eies i stor grad av kommuner og private, mens farledene er statens ansvar. Som vei-eier er Nordland fylkeskommune eier av de fleste fergehavner og leietaker av andre kaianlegg for hurtigbåter og annen fylkeskommunal sjøtransport.

Partiet Sentrum vil bidra til samlede transportløsninger langs kysten der både kollektiv persontransport og stykkgoods kan utvikles på en god og bærekraftig måte. Fylkeskommunen skal legge sterkere vekt på å samarbeide nært med lokalutvalg, havneiere og næringsliv i kommunene for å finne gode løsninger for de ulike transportbehov.

Fly og Jernbane

Det er statlige trafikketater (Avinor og Bane-NOR) som har ansvaret for drift og utvikling av infrastruktur for fly og jernbane. Fylkeskommunen er likevel en viktig part i utarbeidelse av Nasjonal Transportplan og som høringspart for ruteopplegg og anbudsbetainger.

Partiet Sentrum (PS) vil arbeide for å videreføre og modernisere kortbanerutene i Nordland. Vi vil at fylkeskommunen aktivt tar del i arbeidet for å fase inn ny teknologi og bærekraftige energibærere både innen luftfarten og på jernbanen.

Nordisk transportsamarbeid

Den sikkerhetspolitiske utviklingen de siste åra har aktualisert et enda tettere samarbeid mellom de nordiske land – ikke minst innenfor transport. Dette er i ferd med å aktualisere ytterligere de viktigste transportårene mellom Nordland og våre svenske naboregioner.

Svensk og finsk NATO-medlemskap gir økt strategisk betydning både knyttet til Ofotbanen og til de største mellomriksveiene. De integrerte planene som nå legges for et tettere forsvars- og sikkerhetspolitisk samarbeid, vil kreve nye store investeringer også i transportinfrastruktur.

Partiet Sentrum vil prioritere at det igangsettes arbeid med å bygge dobbeltspor på Ofotbanen nå. Vi vil også arbeide for at det etableres en ny jernbane strekke mellom det svenske jernbanenettet og Nordlandsbanen på Helgeland. Nordland Fylkeskommune bør ta initiativ til at begge disse prosjektene fremmes opp mot Nasjonal Transportplan (NTP) for neste periode.

Digital Infrastruktur.

Et viktig tiltak for å fremme næringsutvikling og bolyst i Nordland vil være å sikre at alle skal ha tilgang på fibernet og teknologi med tilsvarende kapasitet.

– Vi vil videreføre samarbeidet mellom stat, fylke og kommune om å sikre gode tilbud til alle.

5. Internasjonalt

Nordland Fylkeskommune har lange tradisjoner for internasjonalt regionalt samarbeid – både på nordisk og europeisk nivå. Dette er et arbeid Partiet Sentrum vil videreføre.

Konkret deltakelse i fellesprosjekter (Interreg m.m.) både på nordisk og europeisk nivå, er kunnskapsbyggende og givende både for utdanning, næringsliv og lokalforvaltning. Utvekslingsprogrammer mellom Nordland og en rekke samarbeidsland gir økt forståelse og nettverk over landegrensene.

Partiet Sentrum i Nordland vil:

- Støtte de videregående skolene og kulturinstitusjonenes muligheter til internasjonalisering
- Gi frivillig arbeid, kultur- og idrettsarbeid i fylket bedre rammebetingelser for internasjonalt samarbeid.
- Støtte opplæring i internasjonalt samarbeid for skoleledere i Nordland..

6. Bærekraft og miljø

Vi i Partiet Sentrum bygger vår politikk på FN sine bærekraftsmål. Dette forplikter.

Vi vil kjempe for at:

- at FN sine 17 bærekrafts mål skal inn i alle planer som blir utarbeidet og at de får større relevans i den aktive politikken i fylket.
- aktivt planarbeid for å redusere tap av både matjord og sårbar natur
- en aktiv næringspolitikk som må sikre at nye arbeidsplasser blir skapt innenfor grønn sektor
- en arealnøytral politikk som sikrer urørt natur i forhold til utbygging.
- å sikre energibalanse gjennom en skånsom utbygging av vatn, sol og vindenergi, samt jobbe for nye energiløsninger.
- at turistskatt blir innført som finansiering for tilrettelegging av turismen som reduserer slitasje i naturen og reduserer utslipp..
- Jobbe for at alle havner har same regelverk med krav om miljøteknologi ombord i båtene.